

บทคัดย่อ (Abstract)

เราสามารถให้คำจำกัดความของยุคสงครามเย็นว่าเป็นเรื่องของความขัดแย้งระดับโลกระหว่างสองค่ายในระบบระหว่างประเทศ บริบทของสงครามเย็นมีอิทธิพลบีบให้ส่วนใหญ่ของประเทศต่างๆ จำเป็นต้องเลือกข้างเพื่อความมั่นคงและความอยู่รอดของตน สงครามเย็นจึงมีผลกระทบต่อนโยบายของประเทศต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในส่วนของประเทศไทย นโยบายต่างประเทศต่อประเทศเพื่อนบ้านในยุคสงครามเย็น เป็นนโยบายต่างประเทศที่ได้รับอิทธิพลและผลกระทบทั้งโดยตรงและทางอ้อมจากพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในด้านต่างๆ ตลอดจนความขัดแย้งและความร่วมมือระหว่างประเทศมหาอำนาจช่วงประมาณ 45 ปี ของยุคสงครามเย็น งานวิจัยเรื่องนโยบายต่างประเทศไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านในยุคสงครามเย็น: สិกรณศึกษาเปรียบเทียบ มีวัตถุประสงค์ที่สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

- เพื่อให้เป็นที่ประจักษ์ว่าอิทธิพลของโครงสร้างอำนาจในระบบระหว่างประเทศที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลาของบริบทสงครามเย็น เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อกระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศของทุกประเทศ
- เพื่อชี้ให้เห็นได้ว่าปัจจัยอุดมการณ์หาใช่เป็นปัจจัยชี้ขาดด้านนโยบาย ปัจจัยภูมิรัฐศาสตร์มักมีอิทธิพลชี้ขาดต่อการตัดสินใจขั้นสุดท้ายด้านนโยบายต่างประเทศ

- ระบบการถ่วงดุลอำนาจที่ปรากฏในแต่ละห้วงเวลามีอิทธิพลโดยตรงต่อการมองปัญหาด้านการเมืองและความมั่นคงของแต่ละประเทศและของภูมิภาค

สำหรับเหตุผลของการใช้ทฤษฎีสัจนิยมเป็นวิธีวิทยาเพื่อศึกษาวิเคราะห์และประเมินนโยบายและท่าทีของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านและของประเทศเพื่อนบ้านที่มีต่อไทย ก็ด้วยเหตุผลสำคัญที่ว่า 40 กว่าปีของยุคสงครามเย็นเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองและความมั่นคงทั้งระหว่างประเทศและภายในแต่ละประเทศ โดยมีการแผ่อิทธิพลอำนาจของแต่ละค่าย ความขัดแย้งและสงครามระหว่างสองค่ายเป็นปัจจัยขับเคลื่อน ปُرุงแต่ง และเปลี่ยนแปลงการถ่วงดุลอำนาจในระบบระหว่างประเทศให้เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตน เป็นเรื่องของการช่วงชิงการครองอำนาจนำ (hegemony) ทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคระหว่างสองค่าย

ข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

- เป้าประสงค์สูงสุดของนโยบายต่างประเทศของทุกประเทศ คือความมั่นคงและความอยู่รอดของประเทศชาติ
- ปัจจัยภูมิรัฐศาสตร์ (ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบการถ่วงดุลอำนาจ) เป็นปัจจัยคงที่และมีอิทธิพลชี้ขาดด้านการกำหนดและการตัดสินใจด้านนโยบายต่างประเทศ
- อิทธิพลของปัจจัยอุดมการณ์เป็นเพียงเครื่องมือสำคัญชิ้นหนึ่งของนโยบายต่างประเทศ เป็นปัจจัยที่สร้างทั้งความขัดแย้งและความร่วมมือระหว่างประเทศ

- เมื่อวิเคราะห์กันถึงที่สุดแล้ว เป็นที่ประจักษ์ว่า ความแตกต่างของระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการมีความสัมพันธ์แบบปกติระหว่างกัน หากความสัมพันธ์นั้นอยู่บนพื้นฐานของการมีผลประโยชน์ร่วมกัน เพราะการมีผลประโยชน์ร่วมกันไม่ได้เกี่ยวกับการมีอุดมการณ์ร่วมกัน

คำสำคัญ: นโยบายต่างประเทศ ความอยู่รอด ความมั่นคง ผลประโยชน์แห่งชาติ ภูมิ

รัฐศาสตร์ ระบบการถ่วงดุลอำนาจ ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก บริบท